

ROMÂNIA

CURTEA DE APEL
SECȚIA A IV-A PENTRU LITIGII DE MUNCĂ ȘI ASIGURĂRI SOCIALE
Prezentul document este supus reglementărilor aflate sub incidența Regulamentului U.E. 2016/679
Complet A1

Dosar nr.

ÎNCHEIERE

Ședința publică din data de 16 octombrie 2023

Instanța constituită din:

PREȘEDINTE:
JUDECĂTOR:
GREFIER:

La ordine fiind apelul declarat de reclamanții

împotriva sentinței civile nr. din pronunțată de Tribunalul Maramureș în dosar
nr. în contradictoriu cu intimații

, având ca

obiect calcul drepturi salariale.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

La apelul nominal făcut în ședință publică, la prima și a doua strigare a cauzei, se constată lipsa părților de la dezbateri.

S-a făcut referatul cauzei constatându-se că termenul de judecată a fost acordat pentru a se pune în discuția părților oportunitatea de a formula o cerere de pronunțare a unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept cu privire la problematica ce face obiectul litigiului.

Se constată că la data de 29 septembrie 2023 apelanții au depus la dosar un punct de vedere raportat la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție propunând ei înșiși întrebări care să fie adresate Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Deliberând, urmează să dispună sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în procedura reglementată de art. 519 Cod proc.civ. pe marginea chestiunii de drept ce face obiectul prezentului dosar și va dispune suspendarea judecării până la soluționarea hotărârii prealabile de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

CURTEA

Prin încheierea dată în ședința publică de la data de 18 septembrie 2023, Curtea a pus în discuție oportunitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la problematica ce face obiectul litigiului dedus judecării.

În acest sens, în temeiul art. 519 alin. 1 Cod procedură civilă, Curtea reține următoarele:

1. Constată admisibilitatea sesizării, în conformitate cu prevederile art. 519 Cod procedură civilă, motivat de faptul că:

- I. există prezenta cauză, în curs de judecată, în ultimă instanță, aflată în competența legală a unui complet de judecată al curții de apel investit să soluționeze cauza;

- II. de lămurirea modului de interpretare a dispozițiilor legale ale art. 13 din Legea nr. 285/2010, art. 9 din O.U.G. nr. 80/2010, art. 2 din O.U.G. nr. 84/2012, art. 10 din O.U.G. nr.103/2013, art. 9 din O.U.G. nr. 83/2014, art. 11 din O.U.G. nr.57 /2015, art. 1 alin. 3 din O.U.G. nr. 9/2017, art. 11 alin. 1 din O.U.G. nr.90/2017, art. 41 alin. 1 din O.U.G. nr.114/2018, art. VII din O.U.G. nr.130/2021, în sensul în care să se stabilească dacă aceste prevederi prin care s-a dispus, în mod succesiv, neacordarea indemnizației de pensionare prevăzută de art. 81 alin. 1 din Legea nr. 303/2004, au fost de natură să afecteze însăși existența dreptului sau au avut doar un efect de suspendare ori de amânare a exercițiului acestui drept, întrucât ceea ce urmăresc apelanții în prezenta cauză este obligarea părților la plata contravalorii indemnizației egale cu 7 indemnizații de încadrare lunare brute, potrivit art. 81 alin. 1 din Legea 303/2004;
- III. problema de drept enunțată este nouă, deoarece, prin consultarea jurisprudenței, s-a constatat că asupra acestei probleme Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o altă hotărâre și nici nu s-a conturat o practică statornică și îndelungată asupra acestui tip de litigii pentru a se putea vorbi despre cristalizarea unei jurisprudențe constante în acest sens. De asemenea, problema de drept nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, consultate astăzi, 19.12.2023;
- IV. problema de drept este una calificată, necesitând cu pregnanță o interpretare unitară asupra sa, în scopul asigurării egalității de tratament cetățenilor cărora li se aplică.

2. Expunerea succintă a procesului :

Prin acțiunea înregistrată pe rolul Tribunalului reclamantii solicită obligarea părților la plata contravalorii a 7 indemnizații de încadrare brute lunare în temeiul art. 81 alin. 1 din Legea 303/2004, învederând că au fost supuși unui tratament juridic discriminatoriu față de colegii pensionați anterior apariției actelor normative prin care a fost suspendată succesiv acordarea acestor drepturi.

Or, din perspectiva acestora, prin suspendările succesive, extinse pe parcursul a 12 ani, s-a tins practic la negarea, anihilarea dreptului legal recunoscut printr-o lege organică în favoarea reclamanților, respectiv în art. 81 alin. 1 și 2 din Legea 303/2004, drept recunoscut la pensionare ori retragere din activitate, deci în timpul vieții și în beneficiul lor, și nu pentru cauză de moarte și în beneficiul moștenitorilor, așa cum este stipulat în art. VII alin. 2 din O.U.G. nr. 130/2021.

Legiuitorul a stabilit însă o derogare pentru plata dreptului, stipulând în art. VII alin. 2 din O.U.G. nr. 130/2021 că nu se aplică măsura de neplată în situația încetării raporturilor de muncă sau de serviciu ca urmare a decesului angajatului, situație ce a dus la crearea unei discriminări, contravenind nu doar art. 16 din Constituție, ci și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Implicit, s-a adus atingere literei și spiritului art. 81 din Legea 303/2004, acest drept tinzând a fi transferat moștenitorilor, normând o ipoteză neavută în vedere de legea organică și în contra spiritului ei, ajungându-se astfel ca prin repetate ordonanțe de urgență să se legifereze în mod nepermis într-un domeniu rezervat legii organice.

Mai mult, chiar dacă legiuitorul abrogă prevederile art. 81 alin. 1 din Legea 303/2004, astfel că începând cu data de 16 decembrie 2022, momentul intrării în vigoare a Legii nr. 303/2022 privind Statutul judecătorilor și procurorilor, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1102 din 16 noiembrie 2022, nu se mai prevede acordarea acestui drept judecătorilor și procurorilor ce se vor pensiona în temeiul noilor dispoziții legale, totuși abrogarea nu produce efecte retroactive prin raportare la art. 6 alin. 1 din Legea nr. 53/2003 privind aplicarea legii civile în timp.

Totodată, a interpreta dispozițiile legale enunțate contrar dreptului dedus judecății ar presupune că prin ordonanțe de urgență emise succesiv, pe o perioadă totală de 12 ani începând cu anul 2010, dreptul la indemnizația de pensionare statuată prin dispozițiile art. 81 din Legea nr. 303/2004 a fost practic desființat prin act de o forță normativă inferioară, anulându-se deci pe calea unor acte normative inferioare un drept obținut în temeiul legii organice, în vigoare la momentul formulării acțiunii, neabrogat și nemodificat.

Prin *sentința civilă nr. din data de* a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea introductivă de instanță.

Pentru a dispune astfel, tribunalul a avut în vedere prevederile art. 81 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, norma în cauză fiind suspendată succesiv, până în prezent, începând cu anul 2010, inițial prin art. 9 din Legea nr. 118/2010.

Pentru anul 2022, suspendarea a fost dispusă prin art. VII alin. (1) din O.U.G. nr. 130/2021, iar în final, prin art. 294 alin. (5) din Legea nr. 303/2022 dispoziția a fost abrogată începând cu luna noiembrie 2022, dreptul reglementat de art. 81 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 nemaivând, de la acel moment, corespondent în dreptul pozitiv.

Așadar, la momentul eliberării din funcție a reclamanților, dispoziția normativă care prevedea acordarea indemnizației era suspendată.

Referitor la domeniul de aplicare al normelor de suspendare și la efectele pe care acestea le produc, chestiunea a făcut obiectul mai multor dezlegări din partea Înaltei Curți de Casație și Justiție, printre altele, decizia nr. 16/2015 - completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, sens în care, raportat și la decizia nr. 20/2019 - completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, reclamanții îndeplineau *in abstracto* condițiile prevăzute de art. 81 din Legea nr. 303/2004 la momentul în care prevederea legală nu se mai afla în stare de activitate și fără ca aceasta să mai devină ulterior producătoare de efecte.

Or, efectele pe care le produce suspendarea unei dispoziții legale se impun a fi aceleași indiferent de conținutul normativ al normei, iar a admite teza reclamanților ar presupune, bunăoară, că, dacă art. 81 din Legea nr. 303/2004 ar fi statuat o obligație, la momentul abrogării sale ori chiar a încetării suspendării, obligația să se nască retroactiv pentru toți cei care intră în domeniul său de aplicare, chiar dacă acele condiții pentru nașterea obligației ar fi fost îndeplinite pe durata cât aceasta a fost suspendată, ceea ce, în mod evident, nu poate fi primit.

Raportat la existența unei discriminări față de judecătorii Curții Constituționale, respectiv de alți judecători care au beneficiat de indemnizație anterior suspendării și de moștenitorii judecătorilor sau procurorilor decedați, pe considerentul că, în privința acestora, drepturile nu ar fi fost suspendate, solicitându-se, *de facto*, ca instanța să lase neaplicată dispoziția care prevede suspendarea art. 81 din Legea nr. 303/2004, raționamentele expuse în susținerea acestei teze nu pot fi primite.

În acest sens, așa cum în mod constant a reținut Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa, dar și Curtea Constituțională, discriminarea presupune a trata diferit persoane aflate în situații identice sau substanțial similare ori, la fel, persoane aflate în situații diferite. Nu se poate reține însă existența unei similitudini substanțiale între reclamanți și judecătorii Curții Constituționale, respectiv judecătorii care au beneficiat de drept anterior suspendării acestuia sau judecătorii ori procurorii a căror funcție a încetat prin deces.

Cât privește primul element de raportare, în ciuda unor elemente similare de statut, judecătorii Curții Constituționale se disting în mod neechivoc de magistrații de drept comun prin raportare la o serie întreagă de elemente, precum: modalitatea de numire, durata mandatului, atribuțiile ce le revin, poziția în arhitectura constituțională a statului, responsabilitatea și formele de răspundere etc. Tocmai de aceea, exceptând situațiile în care însuși legiuitorul trasează o relație de corespondență a statutului (precum în cazul dreptului la pensie), magistrații de drept comun și cei ai Curții Constituționale nu se află în poziții similare.

Din această perspectivă nu se poate afirma că în cele din urmă statul acționează ca un angajator unic, în condițiile în care entitățile în care au acționat reclamanții și judecătorii Curții Constituționale sunt persoane juridice distincte, cu atribuții și bugete diferite. Altminteri, a admite

teza menționată ar însemna că analiza discriminării poate fi raportată la orice salariat plătit din fonduri publice, ceea ce în mod evident nu converge cu rațiunea interdicției de a discrimina.

Împotriva acestei sentințe au declarat apel reclamații, solicitând schimbarea sentinței atacate în sensul admiterii în totalitate a cererii de chemare în judecată.

Prin apelul formulat se arată, în esență, că împrejurarea că din anul 2022 acest drept nu mai subzistă, ca urmare a abrogării, nu poate avea efect asupra dreptului dedus judecării, raportat la principiul prevăzut de Constituția României în art. 15 vizând neretroactivitatea legii, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.

Or, potrivit art. 44 din Constituție, sunt garantate constituțional dreptul de proprietate și creanțele asupra statului, iar conținutul și limitele acestora sunt stabilite prin lege.

Astfel, deși la momentul eliberării din funcție, dreptul la indemnizația ce face obiectul litigiului era reglementat de un act normativ și doar plata acestuia era suspendată, implicit, la acel moment s-a născut în patrimoniul fiecăruia un drept de proprietate, care este protejat de art. 1 alin. 1 din Primul Protocol adițional al Convenției Europene a Drepturilor Omului, dispoziții de altfel cronat interpretate și aplicate de prima instanță.

De asemenea, nașterea dreptului la indemnizația cuvenită cu ocazia încetării activității din funcția de judecător nu a fost supusă la acel moment și altor condiții decât cele reprezentând manifestarea de voință a titularului său ori a debitorului angajator sau eventuala disponibilitate bugetară.

Faptul că în prezent acordarea indemnizației este abrogată nu înlătură acest drept intrat *ope legis* la momentul pensionării în patrimoniul persoanelor îndreptățite, deoarece măsura suspendării acordării indemnizației a afectat doar exercițiul, iar nu și nașterea dreptului.

Or, abrogarea nu poate viza situații anterioare intrării în vigoare a noilor dispoziții legale în materie, altfel s-ar aduce atingere principiului neretroactivității legii civile, aspect neavut în vedere de prima instanță.

Totodată, prima instanță a făcut abstracție de cele statuate de Înalta Curte prin decizia 16/2015 prin care s-a stabilit că *„dispozițiile art. 9 din Legea 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, cu modificările și completările ulterioare, vizează exercițiul dreptului la acordarea ajutoarelor sau, după caz, indemnizațiilor, în sensul că acesta este suspendat în perioada 3 iulie- 31 decembrie 2010, și nu existența acestui drept.”*

În același sens, deși s-au avut în vedere cele statuate de instanța supremă și în decizia nr. 20/2019 -- completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prima instanță nu a reținut esențialul problemei, respectiv faptul că această decizia a făcut referire la decizia nr. XXIII din 12 decembrie 2005.

Or, raportat la acestea, se impun a fi redată și aplicate cele statuate, în sensul în care efectele produse de actele normative de suspendare sau de amânare a punerii în aplicare a dispoziției legale privind dreptul dobândit trebuie limitate numai la perioada cât a fost în vigoare actul normativ care a prevăzut dreptul respectiv. Orice altă interpretare ar însemna o prelungire a valabilității dispoziției de suspendare a aplicării unui text de lege și după momentul abrogării lui, „ceea ce ar fi de neconceput și inadmisibil”.

Esențial în sensul celor indicate o reprezintă și deciziile Înaltei Curți nr. 79/2017, respectiv nr. 16/2015, măsurile necesare restabilirii echilibrului bugetar vizând doar exercițiul dreptului la acordarea ajutoarelor sau indemnizațiilor, iar nu și existența acestuia.

De asemenea, relevante sunt și statuările Curții Constituționale a României din Decizia nr. 42/2014, prin considerente, forul constituțional avertizând asupra faptului că măsura suspendării repetate a acestor drepturi, pentru mai mulți ani la rând, ar putea afecta previzibilitatea normelor, creând incertitudine cu privire la existența acestor drepturi.

Așadar, situația juridică privind abrogarea dreptului la indemnizația pentru ieșirea la pensie, care a fost suspendat anterior abrogării, este similară celei privind prima de concediu pentru magistrați, reglementată de art. 41¹ alin. 1 din Legea nr. 50/1996 privind salarizarea și alte drepturi ale personalului din organele autorității judecătorești, introdus prin O.G. nr. 83/2000 și care a fost suspendată în perioada cuprinsă între data intrării în vigoare și data abrogării (1 ianuarie 2001-31 decembrie 2002), astfel că, așa cum a statuat Înalta Curte de Casație și Justiție prin decizia nr. 23

din 12 decembrie 2005 privind recursul în interesul legii, după abrogarea dreptului, încetează și suspendarea exercitării acestuia, sens în care trebuie acordat după abrogare pentru toată perioada în care a fost suspendată acordarea lui.

Nu în cele din urmă, dreptul la indemnizația de pensionare se bucură și de protecția art. 1 din Protocolul adițional nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, cu atât mai mult cu cât, în jurisprudența Curții s-a statuat că în anumite circumstanțe, speranța legitimă de a obține un bun poate beneficia, de asemenea, de protecția prevăzută de art. 1 din Protocolul nr. 1.

Astfel, în cazul în care un drept de proprietate face obiectul unei cereri, se poate considera că persoana îndreptățită are speranța legitimă că există un temei suficient pentru acest drept în legislația națională. În același sens, Curtea a arătat că, pentru a beneficia de protecție, o speranță legitimă trebuie să devină mai concretă decât o simplă speranță și să se întemeieze pe o dispoziție juridică sau pe un act juridic, precum o hotărâre judecătorească.

Prin întâmpinarea formulată a Tribunalului, pe fondul cauzei, se arată în esență că dreptul prevăzut de art. 81 din Legea nr. 303/2004 a fost succesiv suspendat începând cu anul 2010, iar prin art. 294 alin. 5 din Legea nr. 303/2022, dispoziția a fost abrogată începând cu luna noiembrie 2022, așa încât în patrimoniul reclamantilor nu s-a născut în niciun moment un drept subiectiv patrimonial la plata indemnizației reglementate de art. 81 alin. 1 din Legea nr. 303/2004, iar abrogarea ulterioară nu face decât să consolideze concluzia enunțată.

Așadar, cât timp nu se poate reține o vătămare a unor drepturi fundamentale, iar statul a acționat normativ în limitele dreptului său de apreciere cu privire la beneficiile ce ar trebui să fie plătite angajaților săi din bugetul de stat, suspendările repetate nu pot fi analizate din perspectiva cerințelor instituite de art. 53 din Constituția României privind restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți.

De asemenea, pârâta Curtea de Apel prin întâmpinarea formulată, raportat la dispozițiile ce au reglementat dreptul la acordarea acestor indemnizații, precum și la succesiunea în timp a actelor normative prin care s-a dispus, cu caracter temporar, neacordarea acestor ajutoare/indemnizații pentru perioada 2011-2022, respectiv suspendarea exercițiului acestui drept, soluția primei instanțe este legală și temeinică, pretinsa discriminare invocată de reclamantii neputând fi reținută în cauză.

Prin adresa formulată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, față de prevederile art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și prin raportare la art. 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, arată că, sub aspect procesual, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării nu poate avea calitate procesuală pasivă, calitatea sa fiind conferită de prevederile art. 27 alin. 3 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

2. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea problemei de drept:

Față de oportunitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea ce face obiectul litigiului dedus judecății, reclamantii solicită a se dispune sesizarea acesteia în temeiul art. 519 și următoarele din Codul de procedură civilă.

În acest sens, raportat la art. 81 alin. 1 și 2 din Legea nr. 303/2004, în forma în vigoare la data stabilirii drepturilor lor de pensie și sesizării instanței cu pretenția dedusă judecății, se impune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu următoarele întrebări:

1. Dispozițiile legale din perioada 2011-2022, respectiv art. 13 din Legea nr. 285/2010, art. 9 din O.U.G. nr. 80/2010, art. 2 din O.U.G. nr. 84/2012, art. 10 din O.U.G. nr. 103/2013, art. 9 din O.U.G. nr. 83/2014, art. 11 din O.U.G. nr. 57/2015, art. 1 alin. 3 din O.U.G. nr. 9/2017, art. 11 alin. 1 din O.U.G. nr. 90/2017, art. 41 alin. 1 din O.U.G. nr. 114/2018, art. VII din O.U.G. nr. 130/2021, prin care s-a dispus, în mod succesiv, neacordarea indemnizației la pensionare prevăzută de art. 81 alin. 1 din Legea nr. 303/2004, au fost de natură să afecteze însăși existența dreptului sau au avut doar un efect de suspendare ori de amânare a exercițiului acestui drept?